

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม 2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม และ 4) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ทั้งหมด 4 พื้นที่ จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การประชุมระดมความคิด และกลุ่มผู้ประเมินจากภายนอกชุมชน จำนวน 33 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน

ผลการศึกษาพบว่า 1) วัดที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีที่โดดเด่น มีความเหมาะสมแก่การศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต คือ วัดท่าฟ้าใต้จังหวัดพะเยา วัดพระหลวงจังหวัดแพร่วัดต้นแหลงจังหวัดน่าน วัดศรีใต้จังหวัดเชียงราย 2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด 3 ลำดับแรก คือ ความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปที่มีอยู่ในวัด รองลงมา คือ วัดมีประวัติศาสตร์อันยาวนานเป็นแหล่งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต และความน่าสนใจของวัตถุ ในด้านความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็น 3 ลำดับแรก คือ ชมโบราณวัตถุภายในวัด รองลงมา คือ ถ่ายภาพและชมอาคารที่เป็นงานสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของวัด เท่ากันกับศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุภายในวัด ในด้านแนวทางการพัฒนาที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็น 3 ลำดับแรก คือ จัดให้มีการสื่อความหมายให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สำคัญของวัด รองลงมา คือ ศาสนสถานได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพดั้งเดิมมากที่สุด โดยไม่มีการตัดแปลงโครงสร้างหรือการประดับตกแต่ง และมีระบบการจัดการ การจัดเก็บและจัดแสดงเกี่ยวกับรายละเอียดของศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการท่องเที่ยว

ในด้านของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม พบว่ามีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เหมาะสม 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิชาการ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และในส่วนของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม พบว่า ควรมีการดำเนินการใน 5 แนวทาง คือ แนวทางด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางด้านอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรม แนวทางด้านการพัฒนาการตลาด แนวทางด้านสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว และแนวทางด้านพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมล้านนาตะวันออกสถาปัตยกรรมไท การมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of the research entitled “A Model of Architectural Tourism Based on Community Participation in Eastern Lanna” were to study 1) potential of the architectural tourism 2) behavior of visitors travelling into the architectural resources 3) model of architectural tourism and 4) guidelines of architectural tourism development. The samples and key informants were divided into 3 groups; the first group consisted of 400 visitors travelling into the architectural resources. Data collection was done by using a questionnaire. The second group consisted of 200 community leaders, local experts, villagers who were interested in the research including the governmental officers in 4 areas. The group was used in-depth interview and focus group for collecting data. The third group was 33 external assessors outside the community and they were collected data by an evaluation form. The findings revealed that 1) the characteristics of the temples which have Tai ethnics’ identity in terms of outstanding and appropriate architecture, art and culture and tradition for studying their architecture and promoting the tourism in the future; they were Wat Tha Fa Tai, Pha Yao province, Wat Phra Luang, Phrae province, Wat Ton Laeng, Nan province, and Wat Krueng Tai, Chiang Rai province. 2) regarding to the behavior of visitors travelling into the architectural resources, it indicated that the three top of factors affecting the decisions of travelling to the temple were the belief of the Buddha Image in the temple, the temple’s history with its important events in the past and the interesting of the objects. In terms of the activities, the three top of the activities they wanted to do were visiting the ancient items in the temples, taking photo and admiring the distinguished architecture of the temple as well as learning the ancient items in the temple. With regard to the three top of the guidelines of the development, they want to have the interpretation of understanding of history including the architecture and art of the temple, the religious place should be conserved into original condition without any adaptation or decoration and there should be the system of supplying, storing and showing about the details of the appropriate religion in accordance with the tourism. According to the models of the architectural tourism, there were 3 suitable models; academic tourism, cultural tourism and creative tourism. In terms of the guidelines of the architectural tourism development, it was suggested that there were 5 guidelines; community participation promotion, architectural conservation and inherit, marketing development, tourism interpretation and activities and tourism route development.

Keywords: Architectural Tourism, Eastern-Lanna, Tai – StyleArchitecture, Participation